

Schorzenia szpary międzyrączkowej u bydła: jak sobie radzić?

Autor: dr hab. Robert Kupczyński

Data: 17 kwietnia 2018

Kulawizny bydła będące następstwem schorzeń szpary międzyrączkowej w praktyce są zbyt późno rozpoznawane i leczone. Często też schorzenia te są niezauważane w wyniku występowania bardziej wyraźnych i bolesnych schorzeń w obrębie palców. Jednak i one powodują ból, mniejszą aktywność ruchową, spadek pobrania paszy, obniżenie mleczności, czy negatywnie wpływają na rozród. Czy da się im jakoś zapobiec?

Groźne schorzenia szpary międzyrączkowej

Do najważniejszych schorzeń szpary międzyrączkowej należą: **zapalenie skóry palca** (*Digital dermatitis*), **zapalenia skóry szpary międzyrączkowej** (*Dermatitis interdigitalis*), **rozrost skóry szpary międzyrączkowej** (tzw. międzyrączczak), **zanokcica** (*Phlegmone interdigitalis*), czy też **dermatofiloza**. Zanakcica jest jednym z częściej spotykanych schorzeń szpary międzyrączkowej, której przyczyny, objawy i zapobieganie omówiono w [poprzednim artykule](#).

Występowaniu tych schorzeń sprzyjają nieodpowiednie warunki środowiskowe, a zwłaszcza utrzymywanie bydła na wilgotnym podłożu.

Występowanie tych schorzeń dotyczy głównie **kończyn miednicznych**, ale zdarzają się krowy, u których schorzenia te występują także na **kończynach przednich**. U bydła mięsnego występują sporadycznie, natomiast w stadach mlecznych mogą występować ze znaczną częstotliwością, dochodzącą nawet **do 15%**. Zawsze występowaniu tych schorzeń sprzyjają nieodpowiednie warunki środowiskowe, a zwłaszcza utrzymywanie bydła na wilgotnym podłożu.

Zapalenie skóry palca (*Digital dermatitis*)

Zapalenie skóry palca, określane także jako **choroba Mortellaro**, jest jednym z ważniejszych schorzeń palców u bydła. Rozpowszechnione jest na całym świecie, a częstotliwość występowania w dużej mierze zależy od **systemu utrzymania, pory roku, okresu pastwiskowego**. W niektórych stadach może występować endemicznie (tzw. zadomowienie się choroby). Dotyczy to głównie stad

wypasanych na pastwiskach. Problematyczność tej choroby wynika z dużej zaraźliwości i łatwości rozprzestrzeniania się w predysponujących warunkach. Najczęściej występuje w okresie wiosennym.

Jak uniknąć schorzeń szpary międzyracticowej u krów?

Przyczyny

W środowisku bytowania bydła **działanie wody, moczu, kału, amoniaku i siarkowodoru prowadzi do maceracji skóry w okolicy racic**. Skóra ta jest bardziej podatna na urazy, co otwiera wrota dla różnych bakterii. Za główną przyczynę tego schorzenia uważa się **infekcje bakteriami**, głównie *Treponema denticola*, ale także *Fusobacterium necrophorum* i *Campylobacter fecalis*. Inne mikroorganizmy mogą również odgrywać pewną rolę w rozwoju stanu zapalnego (*Staphylococcus aureus*, *Escherichia coli*, *Trueperella pyogenes*, *Dichelobacter nodosus*). Problem w zwalczaniu tej choroby polega m.in. na tym, że **niektóre bakterie mogą przeżyć w glebie czy oborniku przez długi czas**.

Zmiany pojawiają się średnio po tygodniu od zakażenia. U dorosłych krów dotyczą kończyn miedniczych, niekiedy u młodego bydła mogą obejmować nawet wszystkie kończyny. Źródłem zakażenia mogą być także **nowe chore krowy wprowadzane do stada**.

Objawy

Obszary te są bolesne, dlatego zwierzę reaguje na dotyk, przybiera postawę uniemożliwiającą racicy kontakt z podłożem.

Pierwszym objawem jest **obrzęk i rumień miękkich tkankach w okolicy piętek, przestrzeni międzypalcowej i przyległej koronki. Przeważnie schorzenie to rozpoczyna się** od części skóry między racicą a piętami lub na skórze przestrzeni międzypalcowej w pobliżu piętek. Może umiejscawiać się także w formie ziarninującej tkanki przy podszwie. Sierść w miejscu objętym chorobą staje się nastroszona, wypada i pojawiają się czerwone wyłysienia, często pokryte wysiękiem. Naskórek w tym miejscu może też przekształcać się w brodawki, stąd też określenie **brodawczakowate zapalenie skóry palców**. Obszary te są bolesne, dlatego zwierzę reaguje na dotyk, przybiera postawę uniemożliwiającą racicy kontakt z podłożem. Zmiany te są wrażliwe i przy jakimkolwiek urazie krwawią. Pomimo iż jest to choroba łatwo rozprzestrzeniająca się, nie jest chorobą trudną w leczeniu, zwłaszcza wcześniej zdiagnozowana. Trzeba jednak pamiętać, że bez względu na postać schorzenia (brodawczakowata, przerost tkanek z nadżerkami) **występuje zawsze duży dyskomfort zwierząt i kulawizna**.

Problem w zwalczaniu tej choroby polega m.in. na tym, że niektóre bakterie mogą przeżyć w glebie czy oborniku przez długi czas.

Postępowanie i zapobieganie

Zdiagnozowane przypadki powinny podlegać leczeniu. Lekarz określa, czy wystarczy stosować **kąpiele lecznicze** bądź **opatrunki z antybiotykami**, czy też konieczne jest **wykonanie chirurgicznego usunięcia zmian**. Leczniczo przeprowadza się kąpiele racic w roztworach zawierających antybiotyk lub parę antybiotyków, siarczan miedzi (Cu), cynku (Zn), formalinę przez 4–7 dni (2 razy dziennie). W zależności od nasilenia zmian mogą to być same opatrunki lecznicze z antybiotykiem zmieniane co 3–4 dni.

W profilaktyce należy uwzględnić następujące wytyczne:

- systematyczna [korekcja racic](#) w ciągu roku,
- kąpiele racic w płynach dezynfekcyjnych,
- staranne utrzymanie czystego i suchego środowiska (usuwanie obornika, brak mokrych wybiegów lub unikanie wypasania na terenach podmokłych),
- nadzór nad wprowadzanymi zwierzętami do stada (krowy ze zdrowymi racicami) oraz kontrola wektorów przenoszących bakterie, np. personel, narzędzia do korekcji (patrz ryc. 1).

Charakterystyka przyczyn i najważniejszych działań profilaktycznych w przypadku zapalenia skóry palca u bydła (*Digital dermatitis*)

Ryc. 1. Charakterystyka przyczyn i najważniejszych działań profilaktycznych w przypadku zapalenia skóry u bydła (*Digital dermatitis*)

Zapalenie skóry szpary międzyrąciowej (*Dermatitis interdigitalis*)

Zapalenia skóry szpary międzyrąciowej ma przyczyny zbliżone do [zanokcicy](#). Łatwo rozwija się w wilgotnych warunkach, które są środowiskiem dla wielu patogenów. Schorzenie to **może również być związane z występowaniem wyżej opisywanego *Digital dermatitis***. U bydła utrzymywanego na podłogach rusztowych występuje o wiele rzadziej niż u bydła utrzymywanego na podłogach litych. Najczęściej występuje zimą podczas przebywania zwierząt jedynie w oborze.

Fot. 1. Zapalenie skóry szpary międzyrąciowej, widoczny obrzęk i zaczerwienienie skóry

Przyczyny i objawy

Schorzenie pojawia się przy długotrwałym kontakcie z mokrym podłożem. Zapalenie skóry szpary międzyrąciowej spowodowane jest **mieszaną infekcją bakteryjną**. W odróżnieniu od zanokcicy szczepy bakteryjne są mniej zjadliwe. *Dichelobacter nodosus* uważany jest za pierwszoplanowy czynnik bakteryjny. Są to bakterie beztlenowe, które np. w glebie przeżywają do 4 dni, jednak w zasklepionej obornikiem rąci mogą przeżyć o wiele dłużej. W warunkach oborowych krowy chore **zakazają środowisko, od którego zakażeniu ulegają kończyny krów zdrowych**.

Zapalenie skóry szpary międzyraccowej spowodowane jest mieszaną infekcją bakteryjną. W odróżnieniu od zanokcicy szczepy bakteryjne są mniej zjadliwe.

Charakterystyka choroby

Choroba w postaci łagodnej charakteryzuje się **zapaleniem i nadwrażliwością na dotyk szpary międzyraccowej**. Występuje obrzęk i zaczerwienienie skóry (patrz fot. 1). W początkowym stadium brak jest penetracji przez bakterie głębszych warstw skóry. Przy postaci bardziej zaawansowanej widoczne są w szparze międzyraccowej **nadżerki i zmiany wrzodziejące**. Na tym etapie nie dochodzi przeważnie do bolesności i kulawizny. Leżąc, krowy „wiosłują” nogami, lub stojąc, przestępują z nogi na nogę (efekt bólu). Przy dłuższej trwającej chorobie **przenoszą ciężar na piętki, które w tym miejscu grubieją lub ulegają uszkodzeniu**. Wystąpić mogą także szczeliny w rogu puszki, w których procesy bakteryjne mogą powodować głębszą penetrację skóry właściwej. Postać przewlekła prowadzi do hiperkeratozy i powstania tzw. międzyracczaka. Międzyracczak może także rozwijać się u krów jako efekt przewlekłego podrażnienia szpary międzyraccowej (patrz fot.2).

Droga leczenia

Fot. 2. Rozrost skóry szpary międzyraccowej

Postępowanie lekarskie polega na **oczyszczeniu i dezynfekcji szpary międzyraccowej, stosowaniu środków bakteriostatycznych na bazie związków jodu, siarczanu miedzi (Cu) lub cynku (Zn)**. Niekiedy stosuje się zanurzanie racic w roztworze dezynfekcyjnym przez godzinę dziennie, przez 3 dni. Jednocześnie zwierzę powinno przebywać na suchym i czystym stanowisku.

Zalecana profilaktyka

W profilaktyce stosowanie **systemów utrzymania i organizacji stada zapewniające suche i czyste racice** jest najważniejsze. Regularna korekcja umożliwi uniknięcie powikłań związanych z występowaniem tego schorzenia. Kąpiele racic w płynach dezynfekcyjnych są szczególnie ważne w stadach o podwyższonym ryzyku wystąpienia *Dermatitis interdigitalis* (np. utrzymanie bydła w oborach wolnostanowiskowych o mokrym podłożu), **zwłaszcza w okresie jesieni i zimy**.

Nie przegap:

- [Zanokcica \(ropowica międzypalcowa\) u bydła: jak jej przeciwdziałać?](#)
- [Bydło: nie zapomnij o korekcji racic!](#)
- [Kulawizny: obserwuj stado!](#)